

Bijenteelt op de Centraal Anatolische Hoogvlakte (I)

Leen van 't Leven

Op uitnodiging van de Kamer van Koophandel en Industrie van Sivas heeft Leen van 't Leven een bijenteeltmissie uitgevoerd in de provincie Sivas. Sivas is de meest oostelijk gelegen provincie van de Centraal Anatolische Hoogvlakte in Turkije. De opdracht was een haalbaarheidsadvies voor een honingverwerkend bedrijf en het opzetten van een koninginnenteelprogramma voor een organisatie van bijenhouders. Een rapportage.

312 Allereerst vraag je je af waarom men daar een bijenteeltdeskundige nodig heeft. Turkije is mondiaal derde in de productie van honing en eerste in het gebruik van honing. Hun honinggebak zoals 'baklava' is wereldberoemd. Het bijenhouden is daar een ambacht, haast zo oud als het land zelf. Was het niet zo dat ongeveer 400 jaar voor Christus de soldaten van Xenophon in Noord-Turkije strandden omdat ze vergiftigde honing aten afkomstig van de *Rhododendron ponticum*? Centraal Anatolie heeft zelfs een eigen bij: *A.m.anatolica*. Aan sommige universiteiten is een leerstoel bijenteelt verbonden. Ze zullen daar dus best wel weten hoe een en ander in de bijenteelt in elkaar steekt.

Maar dan wint de nieuwsgierigheid veld. Hoe gaat een land met een bijna 8.000 jaar oude historie van bijenjagen en een bijna 2.500 jaar oude bijenhouderij om met de moderne bijenteelt? Na de tweede wereldoorlog heeft er een snelle ontwikkeling in de bijenteelt plaats gevonden. Bijenhouden is in alle geografische gebieden van Turkije mogelijk. Klimaat en omgevingsfactoren zijn over het algemeen zeer geschikt voor de bijenteelt. Er zijn nu dan ook meer dan 140.000 families op het platteland voor een gedeelte van hun inkomen afhankelijk van de bijen. Dat inkomen komt bijna geheel uit de productie van honing. Voor bestuiving van cultuurgewassen wordt helaas niet betaald. Eerder is het tegendeel het geval. Men verwacht vaak dat de imkers betalen voor het plaatsen van hun volken bij de cultuurgewassen. Dit ondanks dat Gökçe in 2001 becijferde dat in Turkije de toegevoegde waarde van bijen voor de landbouw jaarlijks 2,3 miljard dollar bedroeg.

Hoewel er nog wel wat bijenvolken gehuisvest worden in traditionele kleipotten, korven of houten omhulsels is het normale patroon dat bijen gehouden worden in Langstrothkasten. Er wordt veel gereisd met de bijen.

Bijenstand in Zara, bijna gereed om te verhuizen naar het Middellandse Zeegebied. Foto's: L. van 't Leven

Transport is dan ook de grootste kostenpost in de bijenhouderij. Afhankelijk van de persoonlijke contacten en mogelijkheden van de imker reist men naar de natuurlijke begroeiing in de bergen. Voor de overwintering gaat men naar de landbouwgebieden en geriefelijke klimaatzones langs de Middellandse -, de Aegeïsche - of de Zwarte zee, naar de cultuurgewassen of de bossen in die kustgebieden. Dat laatste om veel gevraagde luizenhoning te winnen. Het merendeel van de honing, zeg maar 70 %, wordt gewonnen en verhandeld als raathoning. Het is prachtig om volledig verzegelde raten van Langstrothformaat te koop te zien aangeboden. Een voordeel daarvan is ook dat de kwaliteit van de honing niet in een verwerkingsproces achteruit kan gaan.

De snelle ontwikkeling van de bijenteelt en de grote vraag bij de lokale bevolking naar honing met een redelijke prijs hebben ook een negatieve kant. Er

wordt veel geklaagd over vervalsing van de honing. Die klacht blijkt niet ongegrond te zijn. Onze melissopalynoloog drs. J. Kerkvliet onderzocht twee verschillende hotelverpakkingen honing die ik van de ontbijttafel in Sivas en in Istanboel meegebracht had en vond in beide meer dan 50 % bijmenging maltose/glucose siroop. Er zijn imkers die het hele jaar door suikerstroop voeren. Het stuifmeel in de honingmonsters komt dan voornamelijk van planten die alleen pollen leveren. Tijdens mijn onderzoek kreeg ik ook de vraag van een grootimker of de suikerstroop, gemaakt van genetisch gemanipuleerde maïs, giftig was voor mensen. Dat is het niet. Vanzelfsprekend heb ik hem direct een college gegeven over de kwade kant van vervalsing van honing. Maar de intentie van de man was duidelijk.

Wordt vervolgd.

bijen **CURSIEF** neijid

Rik Oldeven

Wat doen we de beginner aan?

Wie helemaal opgaat in zijn hobby heeft de neiging die ook een ander aan te praten. Als dat postzegels verzamelen betreft is een belangrijke factor dat de aspirant-verzamelaar nog jong is: met de grootste verzamelingen werd veelal vroeg begonnen. Wil je iemand met je golfgekte besmetten, dan moet je slachtoffer over enige slappe was beschikken: golfen kost geld.

Waarover moet nou bijvoorbeeld je buurman of neef of zwager beschikken die zó vaak naar jouw bijen komt kijken, dat je hem tenslotte voorstelt ook imker te worden? Als je daar uitgebreid over nadenkt, is dat nogal wat. Om te beginnen moet hij iets met de natuur in het algemeen en met insecten in het bijzonder hebben. Van deze laatste althans geen afkeer hebben, laat staan er bang voor zijn. Bijenhouden en houden van bijen moeten zo ongeveer parallel lopen.

Imkeren vergt bovendien tijd. Iedere imker weet dat het even naar de bijen gaan kijken vaak uitloopt op enkele uren. Een weekend-imker voelt zich niet zelden gehandicapt: de wetten van zijn bijen lopen zelden in de pas met het programma van zijn broodheer.

Imkeren vergt ook geld, zeker in de beginperiode. Een zwerm vraagt plotseling om een tweede kast en ramen heb je aanvankelijk nooit genoeg.

Imkeren vergt ook nog eens kennis: je moet een cursus volgen of over veel bijenboeken beschikken, die overigens niet altijd hetzelfde beweren. Dat geldt trouwens ook voor bijenteeltleraren. Je zult dus op grond van eigen ondernemen en proberen het wiel zelf moeten uitvinden.

Het lijkt erop dat we van de beginner veel, ja veel te veel vragen. Dat is echter niet het geval. Wat is dan wél het geval? Op het beursgebouw in Amsterdam staat te lezen: 'De kost gaat voor de baat'. Visserlui hebben het over het spierinkje en de kabeljauw.

Beste beginner, trek je van al dat 'geverg' niks aan. Begin! Begin met de mooiste hobby van het ganse land. Je bent nauwelijks begonnen of daar is de baat al, de kabeljauw reeds gevangen. Je kunt vervolgens nog 30 jaar bijenhouden, nooit meer zal de baat zo ruim, de kabeljauw zo glanzend zijn.

Ik wou dat ik nog eens beginnen kon.